

Miljøministeren

Statsrevisorernes Sekretariat
Folketinget
Christiansborg
1240 København K

J.nr. 2022 - 5687
Den 22. juni 2023

Ministerredøgørelse til Statsrevisorerne for beretning nr. 15/2022 om Miljøministeriets og Forsvarsministeriets indsats mod PFAS

I brev af 25. april 2023 har Statsrevisorerne anmodet mig om at redegøre for de foranstaltninger og overvejelser, som beretning nr. 15/2022 om Miljøministeriets og Forsvarsministeriets indsats mod PFAS giver anledning til.

Jeg ser med stor alvor på de kritikpunkter, der rejses. Der er tale om fejl og mangler, som skal rettes op så hurtigt som muligt. For at rette op på de konstaterede forhold, har jeg iværksat et tværgående servicetjek, hvor der er rejst kritik på mit område. Helt konkret er der taget kontakt til de relevante miljømyndigheder, der bidrager til administration på de områder, som kritiseres i beretningen. Initiativer, der er en del af servicetjekket, uddybes nedenfor i afsnittene om anvendelse og udledning af PFAS samt overvågning og håndtering af forurening med PFAS.

Jeg vil gerne kvittere for, at Rigsrevisionen i beretningen er opmærksomme på, at Miljøministeriet under og efter Rigsrevisionens undersøgelsesperiode, der strækker sig fra 2007 til 2021, har igangsat initiativer, der vedrører en række af de problemer, som Rigsrevisionen peger på med hensyn til overvågning af forureninger med PFAS i drikkevand, overfladevand og spildevand.

Jeg har noteret mig, at Statsrevisorerne på baggrund af Rigsrevisionens beretning 15/2022 kritiserer Miljøministeriets og Forsvarsministeriets indsats mod PFAS i perioden 2007-2021 som så utilstrækkelig og langsommelig, at miljøet og danskernes sundhed *har* været udsat for en unødigt risiko. Jeg har bemærket, at Rigsrevisionen konkluderer, at danskernes sundhed *kan have* været udsat for en unødigt risiko. Det er uklart for ministeriet, på hvilket fagligt grundlag, Statsrevisorerne skærper Rigsrevisionens konklusion.

For overvågningen af drikkevand bemærker Rigsrevisionen om beskyttelse af borgerne mod PFAS i drikkevand, at kommunerne i 2019 blev opfordret til i deres tilsyn med drikkevandet at tage udgangspunkt i de skærpede, foreløbige vejledende kvalitetskriterier for drikkevand.

For overvågningen af overfladevand er Rigsrevisionen opmærksomme på, at Miljøministeriet arbejder på at øge antallet af vandløb med kendt kemisk tilstand. Som følge af øget overvågning har Miljøministeriet i forbindelse med

vandområdeplaner 2021-2027 (VP3) øget den samlede strækning af vandløb i kendt tilstand fra ca. 200 km til ca. 1.000 km. Desuden bemærkes, at Miljøstyrelsen siden 2020 har undersøgt mulighederne for at udvikle og anvende modeller til brug for tilstandsvurderingerne for miljøfarlige stoffer. Det gøres for at finde en løsning på den udfordring, at det af både praktiske og ressourcemæssige årsager ikke er muligt at overvåge forekomsten af miljøfarlige stoffer i alle målsatte vandområder gennem prøvetagning og kemiske analyser.

For overvågningen af spildevand er Rigsrevisionen opmærksomme på, at Miljøstyrelsen afholder årlige dialogmøder med kommunerne med fokus på spildevandsfaglige emner, da kommunerne som miljømyndighed skal stille krav til renseanlæg inden for de rammer, som ministeriet har fastsat. I 2018 og 2019 blev emnet PFOS/PFAS berørt på dialogmøderne. I 2020 var der flere oplæg om PFOS/PFAS-problematikken.

Nedenfor vil jeg nærmere redegøre for de overvejelser, foranstaltninger og konkrete initiativer, som beretning nr. 15/2022 har givet anledning til.

Redegørelsen er bygget op omkring beretningens to hovedtemaer og Statsrevisorernes bemærkninger, der vedrører mit ressortområde.

1. Anvendelse og udledning af PFAS

Statsrevisorerne kritiserer, at Miljøministeriets først har ført tilsyn med PFOS 7 år efter, at PFOS generelt blev forbudt, og først har ført tilsyn med anvendelse af brandskum 10 år efter, at det blev forbudt.

Statsrevisorerne har særligt hæftet sig ved disse undersøgelsesresultater:

- *"(...) Fx har Miljøstyrelsen ikke fastsat krav om, at affaldsdepoter skal analyseres for PFAS."*

Af Rigsrevisionens delkonklusion om anvendelse og udledning af PFAS fremgår, at "Miljøministeriet har først ført tilsyn med PFOS 7 år efter, at et generelt forbud trådte i kraft, og har først ført tilsyn med PFOS i brandskum 10 år efter, at et forbud mod anvendelse trådte i kraft. Endvidere har Miljøministeriet ikke dokumenteret, at tilsynet med PFOS var baseret på en risikovurdering. Miljøstyrelsens sagsbehandling af import af affald med PFOS til bortskaffelse til en virksomhed er herudover ikke sket på et sikkert grundlag. Miljøstyrelsen har desuden ikke fastsat krav til overvågning af udledning af PFAS fra affaldsdepoter, som hører til gruppen af særligt forurenende virksomheder i Danmark."

Nedenstående initiativer er iværksat:

1) Risikobaseret tilsyn med PFOS i produkter

Jeg har noteret mig Statsrevisorernes bemærkning og Rigsrevisionens konklusioner. Miljøstyrelsen burde skriftligt have dokumenteret, at de førte tilsyn baseret på en vurdering af risikoen. Jeg har på denne baggrund påpeget over for

Miljøstyrelsen, at Miljøstyrelsen skal udarbejde administrationsgrundlag for risikobaseret tilsyn.

Miljøstyrelsen har på den baggrund udarbejdet en risikovurderingsinstruks, som beskriver elementerne i en strategisk linje, en taktisk linje og en operationel linje. Miljøstyrelsen vil fremadrettet udarbejde en risikovurdering baseret på elementerne i instruksen. Risikovurderingen vil ske i forbindelse med fastlæggelse af kontrolobjekterne i de årlige kontrolkampagner, og resultatet vil være indeholdt i Kemikalieinspektionens årlige beretning, der udkommer året efter.

Tilsynet med PFOS i forbrugerprodukter i 2015 og tilsynet med PFOS i brandslukningsskum i 2021 og 2022 viste, at alle kontrollerede produkter og brandskum overholdt lovgivningen (POP-forordningen). Miljøstyrelsen har siden 2021 prioriteret, og vil fortsat prioritere, tilsyn med regulerede og/eller forbudte PFAS, herunder i forbrugerprodukter i 2021 og i sprøjtemidler og biocider i 2023.

2) Miljøstyrelsens sagsbehandling af import af affald med PFOS til bortskaffelse til en virksomhed er ikke sket på et sikkert grundlag

Jeg har noteret mig Rigsrevisionens konklusioner. Miljøstyrelsen startede i forhold til import af affald bestemt til bortskaffelse til den konkrete virksomhed en praksisændring i 2020.

Miljøstyrelsen er uanset praksisændringen ved at gennemgå sin praksis for behandling af sager vedrørende import af affald bestemt til bortskaffelse på anden vis end forbrænding som opfølgning på kritikken. Miljøstyrelsen forventes at have et opdateret administrationsgrundlag på plads i sommeren 2023.

3) Miljøstyrelsens krav til overvågning af PFAS fra affaldsdeponier

Jeg har ligeledes noteret mig, at Statsrevisorernes på baggrund af Rigsrevisionens konklusioner særligt har hæftet sig ved manglende krav til overvågning af PFAS i perkolat fra affaldsdeponier. Affaldsdeponier er et eksempel på, hvor Miljøstyrelsen skulle have været mere opmærksomme og sat tidligere ind.

Det er kommunen, der fastsætter kontrolkrav i en tilslutningstilladelse til affaldsdeponiet, førend der ledes perkolat til renseanlægget. Miljøministeriet er ved at udarbejde en opdateret tilslutningsvejledning med vejledende værdier for tilledning af PFOS. Det undersøges også, om yderligere PFAS kan inkluderes.

Miljøstyrelsen har i 2022 igangsat en særlig indsats for at sikre, at PFAS fra affaldsdeponier overvåges. Miljøstyrelsen meddeler og vil meddele påbud om undersøgelse af jord- og grundvandsforurening der, hvor der er mistanke eller viden om udslip af perkolat. Indsatsen har flere faser. Nogle er således afsluttet, nogle gennemføres i 2023 og 2024, og andre tiltag indgår i en vedvarende ny tilsynspraksis.

Ud over indsatsen på affaldsdeponier, har Miljøstyrelsen igangsat en tilsynskampagne for jern- og metalbranchen, samt off-shore olie- og gas, samt en ikke-branchespecifik kampagne omfattende virksomheder med brandslukningsanlæg. Disse indsatser forventes gennemført og afsluttet i 2024.

2. Overvågning og håndtering af forurening med PFAS

Statsrevisorerne finder, at Miljøministeriets indsats for at kontrollere og overvåge samt Forsvarsministeriets indsats for at begrænse anvendelse og udledning af PFAS og ministeriets håndtering af forureninger har været helt utilstrækkelig.

Statsrevisorerne har særligt hæftet sig ved disse undersøgelsesresultater:

”• Der er PFAS-forurening på 524 lokaliteter med særlig interesse for den fremtidige drikkevandsforsyning.

• 772 ud af 3.038 vandværker har ikke testet for PFAS i perioden 2015-2021. I 2022 overskred 7 vandværker grænseværdien for PFAS. Miljøministeriet har først i 2022 stillet krav om, at vandværker skulle teste deres drikkevand for 4 PFAS-stoffer senest den 1. marts 2023.

• Miljøministeriet har ikke gjort brug af de muligheder for overvågning af PFAS i drikkevand, overfladevand og spildevand, som lovgivningen giver. (...)

• Den kemiske tilstand for 99 % af de danske vandløb er ukendt.”

Af Rigsrevisionens delkonklusion om overvågning og håndtering af forurening med PFAS fremgår, at *”Miljøministeriet har ikke anvendt de muligheder, som loven giver, til at sikre en tilstrækkelig overvågning af PFAS i drikkevand, overfladevand og spildevand. Miljøministeriet fastsatte i 2015 en grænseværdi for 12 PFAS-stoffer i drikkevand, men gjorde det først obligatorisk for vandværkerne at overvåge grænseværdierne i 2017. Ministeriet har herudover ikke sikret en tilstrækkelig overvågning af PFOS i overfladevand. Ministeriet har overvåget ca. 200 km ud af 18.900 km vandløb i Danmark. Herudover har Miljøministeriet ikke reageret på, at kommunerne ikke har stillet krav til renseanlægs udledninger af PFOS indtil 2021.*

Rigsrevisionens analyse af data viser, at 7 ud af 3.038 vandværker på et tidspunkt i 2022 overskred grænseværdien for 4 PFAS-stoffer, og at 772 vandværker ikke har testet for PFAS i perioden 2015-2021. Desuden viser analysen, at der i 2022 er PFAS-forurening på 524 lokaliteter i områder med særlige drikkevandsinteresser.”

Med reference til ovenstående er følgende initiativer igangsat:

4) Grænseværdier og overvågning af PFAS i drikkevand

Jeg noterer mig og forstår Statsrevisorernes bemærkning om Rigsrevisionens punkt 42 i beretningen således, at kravet om kontrol for summen af 4 PFAS (PFOA, PFOS, PFNA og PFHxS) først har været gældende fra 2022 med frist for kontrol 1. marts 2023.

Miljøstyrelsen har de seneste år sat ind med øget overvågning af PFAS i drikkevand, og vi har i Danmark i dag nogle af de strammeste krav til PFAS i drikkevandet. Jeg kan oplyse, at Miljøministeriet fastsatte et skærpet kvalitetskrav for 4 PFAS på 0,002 µg/l gældende fra 1. januar 2022. Jeg kan videre oplyse, at PFOA, PFOS, PFNA og PFHxS også indgår i den bredere PFAS kontrol af summen af 12 PFAS, som blev indskrevet i drikkevandsbekendtgørelsen i 2015. Fra 2017

har det været et krav om, at alle almene vandforsyninger skulle kontrollere for de 12 PFAS, inkl. PFOA, PFOS, PFNA og PFHxS. Der har dermed været krav om kontrol for PFOA, PFOS, PFNA og PFHxS i drikkevand siden 2017.

Jeg kan endvidere oplyse, at der i oktober 2022 blev sat krav om, at større vandforsyninger både almene og ikke almene vandværker skulle kontrollere for det nye krav for fire PFAS (PFOA, PFOS, PFNA og PFHxS) senest den 21. november 2022. Kravet blev sat for at fremrykke kontrollen med PFAS sammenlignet med den frekvens, der i øvrigt er fastsat for drikkevandskontrollen, efter at kravværdierne for summen af 4 PFAS blev markant nedsat i 2021. For vandforsyninger til en husstand, der har offentlig eller kommerciel aktivitet, f.eks. bed and breakfast eller udlejning var kravet til kontrol efter de nye krav sat til 1. marts 2023.

Jeg kan oplyse om, at Miljøministeriet pr. 22. maj 2023 har indført krav om test af 10 nye PFAS i drikkevand, så vandforsyningerne i alt skal kontrollere for 22 PFAS. Det er vandforsyningerne, der skal sikre, at PFAS ikke havner ude hos borgerne.

Det er ikke i orden, hvis der er vandforsyninger, der ikke får testet for stofferne. Jeg har drøftet dette med KL på et møde om kommunernes tilsynspligt, hvor jeg indskærpede, at det skal der rettes op på. KL har orienteret om at de har kontaktet kommunerne og bedt dem om at følge op for de vandforsyninger, hvor der ikke er indberettet kontrol for de 4 PFAS.

5) Grænseværdier og overvågning af PFOS i overfladevand

Det bemærkes, at Rigsrevisionens kritik vedrører de data, der lå til grund for Miljøministeriets vandplanlægning i 2015-2021, og som er indsamlet i perioden 2007-2012 under Det Nationale Overvågningsprogram NOVANA. Andelen af overvågede vandløb er siden hen øget som forberedelse til udkastet til vandområdeplaner 2021-2027.

Miljøministeriet udfører en øget overvågning i 2021-2023. Det er bl.a. sket med henblik på at understøtte Miljøstyrelsens arbejde med udvikling af modeller, som skal sikre viden om tilstanden for miljøfarlige stoffer i de vandområder, hvor vi ikke måler i dag og på sigt bidrage til, at vi i Danmark ikke har områder kategoriseret som værende i ukendt kemisk tilstand.

Derudover skal den igangsatte Strategi for miljøfarlige stoffer medvirke til at opbygge viden om PFAS-forureninger, videreudvikle overvågningen og identificere omkostningseffektive virkemidler til at begrænse forureninger med PFAS i vandmiljøet.

I 2022 igangsatte Miljøstyrelsen et projekt med henblik på at understøtte kommunernes kildeopsporing af bl.a. PFOS forureninger.

6) Grænseværdier og tilsyn med PFOS i spildevand

Kommunerne skal i egenskab af miljømyndighed vurdere, hvorvidt der skal stilles krav til PFOS i udledningstilladelser til rensningsanlæg, hvis der findes PFOS i spildevandet. På de årlige dialogmøder med kommunerne vil Miljøstyrelsen fortsat

drøfte problemstillingerne omkring PFAS, herunder PFOS, og opfordre kommunerne til at stille nødvendige krav for PFOS.

I den årlige kontrol i 2023 med spildevandsselskaberne er der ekstra fokus på at oplyse om spildevandsforsyningernes forpligtelser, hvis der er gennemført analyser for PFAS og/eller andre miljøfarlige stoffer eller forsyningen på anden vis har fået viden om PFAS og/eller andre miljøfarlige stoffer i renseanlæggenes spildevand.

Miljøstyrelsen oplyser i kontrolbrevene alle forsyninger om, at ny viden om sammensætningen af spildevandet jf. § 2, stk. 1 i spildevandsbekendtgørelsen kan sidestilles med en ændret sammensætning af spildevandet og i visse tilfælde kan kræve fornyet udledningstilladelse. Kontrolbrevene til forsyningerne sendes i kopi til kommunerne.

Miljøministeriet vil – i samarbejde med Partnerskabet for miljøfarlige stoffer - se på, om kravene til udledning af de mest problematiske miljøfarlige stoffer, herunder de mest problematiske PFAS, kan strammes yderligere.

EU-kommissionens forslag til revision af vandrammedirektivet, grundvandsdirektivet og direktiv om miljøkvalitetskrav lægger op til en revision af listen over prioriterede stoffer. I dag indeholder denne liste PFOS og derivater heraf med tilhørende EU-miljøkvalitetskrav. Med revision af vanddirektiverne er der forslag om at optage i alt 24 PFAS forbindelser, inkl. PFOS, med et samlet miljøkvalitetskrav for summen af de 24 PFAS forbindelser. Dette vil medføre en udvidelse af måleprogrammet for den eksisterende NOVANA-overvågning og styrke indsatsen i vandmiljøet mod de mest problematiske PFAS forbindelser.

Jeg vil i øvrigt henviser til redegørelsen fra Forsvarsministeren fsva. de dele af beretningen, som henhører under dennes ressort.

Afslutningsvis skal jeg bemærke, at der er sendt en kopi af nærværende redegørelse til Rigsrevisionen.

Med venlig hilsen

Magnus Heunicke